

הומש כס"י משולב

פרשת תרומה, שמות כה - כז (יט), צ"ו פסוקים

פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְקַחְוּ־לִי תְרוּמָה לִי, לשמי. תכומה. הפרשה, יפרישו לי מממונם נדבה מאת בְּלִאִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ לְשׁוֹן נְדָבָה, והוא לשון רצון טוב, פרישני"ט בלעז תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי. אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (לקמן לח כו-כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין, כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם:

(ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זֶהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת: זֶה־כֶּסֶף וְנֹחֶשֶׁת וְגו'. כולם באו בנדבה, איש איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבו בשוה מחצית השקל לכל אחד, ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר (לקמן לח כו-כז) וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הבא שם בנדבה עשאוה לכלי שרת:

(ד) וְתִבְלָת צֹמֵר צְבוּעַ בָּדָם חִלְזוֹן, וצבעו ירוק וְאַרְגָּמָן צֹמֵר צְבוּעַ מִמִּין צֹבֵעַ שִׁשְׁמוֹ אֲרָגָם וְתוֹלַעַת שֹׁנִי וְשֵׁשׁ הוּא פֶשֶׁת וְעִזִּים. נוצה של עזים, לכך תרגם אנקלוס וּמַעֲזִי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים 'עזיא':

(ה) וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים צְבוּעוֹת הֵיוּ אֲדוּם אַחֲרַיִם עֲבוּדָן וְעֹרֹת תְּחָשִׁים מִיַּן חִיָּה, ולא היתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם סוגוא, ששש ומתפאר בגוויני שלו וְעִזֵּי שֹׁטִים. מאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא, יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וציוה לבניו לטלם עמהם כְּשֶׁצָּאוּ מִמִּצְרַיִם:

(ו) שֶׁמֶן לַמָּאֵר שֶׁמֶן זֵית זָךְ הֵעֵלּוֹת נֹר תְּמִיד בְּשִׁמְיִם לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו, והוצרכו לו בשמים כמו שמפורש בכי תשא (לקמן ל כג-כה) וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים. שהיו מקטירין בכל ערב ובוקר, כמו שמפורש בואתה תצוה (לקמן ל ז-ח). ולשון קטורת - העלאת קטורת ותרמות עשן:

(ז) אֲבָנֵי־שֹׁהַם שְׁתֵּים הוּצְרְכוּ שֶׁם לְצוּרֵךְ הַאֲפוּד הַאֲמֹר ב'ואתה תצוה' (לקמן כח יב) וְאֲבָנֵי מְלֵאִים על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מלואים, ומקום המושב קרוי משבצת לְאֲפֹד וְלַחֲשׂוֹן. אבני השם לאפוד, ואבני המלואים לחושן. וחושן ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני תכשיט:

(ח) וְעֵשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ ועשו לשמי בית קדושה וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכָם:

(ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵרָאָה אֹתְךָ כֵּן אֶת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְעֵשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ - ככל אשר אני מראה אותך אֶת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנַת כָּל־כְּלָיוֹ וְכֵן תַּעֲשֵׂוּ. לדורות, אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כְּלֵי בֵּית עוֹלָמִים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו

לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו, והיה מדבר על עשיית אוהל מועד וכליו:
(ס)

(י) וְעֵשׂוֹ אֲרוֹן כְּמִין אַרְוֹת שְׁעוֹשִׁים בְּלֹא רַגְלִים, עשויים כמין ארגז שקורין אישקרון"י בלעז, יושב על שוליו עֵצֵי שֹׁטִים וְחֲצֵי אֲרָזוֹ וְאֲמָה וְחֲצֵי רֶחָבָו וְאֲמָה וְחֲצֵי קָמְתוֹ:

(יא) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצַּפְּנוּ שְׁלֹשָׁה אַרְוֹת עֲשֵׂה בְצֹלָל, שְׁתֵּים שֶׁל זָהָב וְאֶחָד שֶׁל עֵץ, וְאַרְבַּע כְּתָלִים וְשׁוּלִיִּים לְכָל אֶחָד, וּפְתוּחִים מִלְּמַעְלָה, נִתֵּן שֶׁל עֵץ בְּתוֹךְ שֶׁל זָהָב וְשֶׁל זָהָב בְּתוֹךְ שֶׁל עֵץ, וְחִיפָה שִׁפְתוֹ הָעֵלְיוֹנָה בְּזָהָב, נִמְצָא מִצּוֹפֵה מִבַּיִת וּמְחוּץ וְעֵשִׂיתָ עֲלָיו זָר זָהָב סָבִיב. כמין כתר מקיף לו סביב למעלה משפתו, שעשה הארון החיצון גבוה מן הפנימי עד שעלה למול עובי הכפורת ולמעלה הימנו משהו, וכשהכפורת שוכב על עובי הכתלים, עולה הזר למעלה מכל עובי הכפורת כל שהוא, והוא סימן לכתר תורה:

(יב) וְיִצְקֶתָ לְשׁוֹן הַתְּכָה, כְּתֵרָגוּמוֹ וְ(וְתִמְרֵךְ) לֹא אֲרַבַּע טַבְּעוֹת זָהָב וְנִתְּתָהּ עַל אֲרַבַּע פְּעֻמֹתָיו כְּתֵרָגוּמוֹ זֵיתָהּ. ובזויות העליונות סמוך לכפורת היו נתונות שתיים מכאן ושתיים מכאן לרחבו של ארון, והבדים נתונים בהם, וארכו של ארון מפסיק בין הבדים, אמתים וחצי בין בד לבד, שיהיו שני בני אדם הנושאים את הארון מהלכין ביניהם, וכן מפורש במנחות בפרק שתי הלחם (צח): וְשִׁתֵּי טַבְּעוֹת עַל־צִלְעוֹ הָאֶחָת הֵן הֵן הָאַרְבַּע טַבְּעוֹת שֶׁבְּתַחֲלִית הַמִּקְרָא, ופירש לך היכן היו. והיו"ו זו יתרה היא, ופתרונו כמו שתי טבעות. ויש לך לישבה כן - ושתיים מן הטבעות האלו על צלעו האחת. כלענו. צדו וְשִׁתֵּי טַבְּעוֹת עַל־צִלְעוֹ הַשְּׂנִיית:

(יג) וְעֵשִׂיתָ בְּדֵי מוֹטוֹת עֵצֵי שֹׁטִים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:

(יד) וְהִבַּאתָ אֶת־הַבָּדִים בְּטַבְּעוֹת עַל צִלְעוֹת הָאָרוֹן לְשֵׂאת אֶת־הָאָרוֹן בָּהֶם:

(טו) בְּטַבְּעוֹת הָאָרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ. לעולם:

(טז) וְנִתְּתָ אֶל־הָאָרוֹן כְּמוֹ 'בֵּארוֹן' אֶת הָעֹרֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵיא לְעֹדוֹת בֵּינֵינוּ, שְׂצוּיֵת אֲתָכֶם מִצּוֹת הַכְּתוּבוֹת בֵּה אֲשֶׁר אֲתָן אֵלַיךְ:

*

שני

(יז) וְעֵשִׂיתָ כַּפֹּרֶת כְּסוּי עַל הָאָרוֹן, שֶׁהִיא פְּתוּחַ מִלְּמַעְלָה, וּמִנִּיחוּ עָלָיו כְּמִין דָּף זָהָב טָהוֹר אֲמָתִים וְחֲצֵי אֲרָבָה וְאֲמָה וְחֲצֵי רֶחָבָה: אֲמָתִים וְחֲצֵי אֲרָבָה. כארכו של ארון, ורחבה כרחבו של ארון, ומונחת על עובי הכתלים ארבעתם. ואף על פי שלא נתן שיעור לעוביה, פירשו רבותינו שהיא עוביה טפח:

(יח) וְעֵשִׂיתָ שְׁנַיִם כַּרְבִּים דְּמוֹת פְּרָצוֹף תִּינוֹק לָהֶם זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם, שלא תעשה בפני עצמם ותחברם בראשי הכפרת לאחר עשייתם, כמעשה צורפים שקורין שולד"ץ [מולחמים], אלא הטל זהב הרבה בתחילת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנס באמצע, וראשין בולטין למעלה, וציורי הכרובים בבליטת קצותיו. מקשה. בטידי"ץ בלעז [עשוי בהכאה], כמו (דניאל ה ו) דָּא לְדָא נִקְשָׁן מִשְׁנֵי קִצְוֹת הַכַּפֹּרֶת. ראשי הכפרת:

(כט) וְעִשְׂתָּהּ כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה שֶׁלָּא תֵאָמֵר שֶׁנִּימְצְאוּ כְרוּבִים לְכָל קֶצֶה וְקֶצֶה לְכָל קֶצֶה מִזֶּה מִן הַכְּפֹתֵי תֵעָשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו: מִן הַכְּפֹתֵי תֵעָשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים. זֶה פִירוּשׁוֹ שֶׁל מִקְצֵה תֵעָשׂוּ אוֹתָם, שֶׁלֹּא תֵעָשׂוּ בְּפָנֵי עֲצָמָם וְתִחַבְּרָם לְכַפֹּת:

וְעִשְׂתָּהּ קְעָרְתָיו וְכַפֹּתָיו. קְעָרְתָיו זֶה הַדְּפוּס שֶׁהִיא עֲשׂוּי כַדְפוּס הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם הִיא עֲשׂוּי כְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה מִשְׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ, שׁוּלִים לּוֹ לְמִטָּה וְקוֹפֵל מִכָּאן וּמִכָּאן כְּלָפִי מְעַלָּה כְּמִין כְּתָלִים, וְלִכְךָ קָרוּי לֶחֶם הַפְּנִים, שִׁישׁ לּוֹ פָּנִים רְאוּיִן לְכָאן וְלְכָאן לְצִדֵי הַבַּיִת מִזֶּה וּמִזֶּה, וְנוֹתֵן אֲרֻכּוֹ לְרַחְבּוֹ שֶׁל שֶׁלַחַן, וְכִתְלָיו זְקוּפִים כְּנֶגֶד שַׁפְתֵי הַשֶּׁלַחַן, וְהִיא עֲשׂוּי לּוֹ דְּפוּס זֶהב וְדְפוּס בְּרַזֵּל, בְּשֶׁל בְּרַזֵּל הוּא נֶאֱפָה, וְכִשְׁמוּצֵיאוֹ מִן הַתְּנוּרָה נֹתֵנוּ בְּשֶׁל זֶהב עַד לְמַחֵר בְּשַׁבַּת שֶׁמִּסְדְּרוּ עַל הַשֶּׁלַחַן, וְאוֹתוֹ הַדְּפוּס קָרוּי קְעָרָה.

וְכַפֹּתָיו. בְּזִכְיִן שְׁנוֹתָנִים בָּהֶם לְבוֹנָה, וְשִׁתִּים הָיוּ לְשֵׁנֵי קְמִצֵי לְבוֹנָה שְׁנוֹתָנִין עַל שְׁתֵּי הַמַּעֲרֻכוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כֹּד ז) וְנָתַתְּ עַל הַמַּעֲרֻכָה לְבוֹנָה זָכָה.

וְקָשׁוֹתָיו. הֵן כְּמִין חֲצָאֵי קָנִים חֲלוּלִים הַנְּסֻדְקִין לְאַרְכָן, דּוֹגְמַתָן עֲשֵׂה שֶׁל זֶהב וּמִסְדֵּר שְׁלֵשָׁה עַל רֹאשׁ כָּל לֶחֶם, שְׁיִטֵּב לֶחֶם הָאֶחָד עַל גְּבִי אוֹתָן הַקָּנִים, וּמַבְדִּילֵינָם בֵּין לֶחֶם לְלֶחֶם כְּדִי שֶׁתִּכְנַס הָרוּחַ בֵּינֵיהֶם וְלֹא יִתְעַפְּשׂוּ, וּבִלְשׁוֹן עֵרְבִי כָּל דְּבַר חֲלוּל קָרוּי קְסוּ"ה.

וּמִנְקִיטָיו. תְּרַגּוּמוֹ וּמִכִּילְתָּהּ, הֵן סְנִיפִים, כְּמִין יְתֻדוֹת זֶהב עוֹמְדִין בֵּאֲרֵץ וּגְבוּהִים עַד לְמַעְלָה מִן הַשֶּׁלַחַן הַרְבֵּה כְּנֶגֶד גּוּבָה מַעֲרַכְתֵּי הַלֶּחֶם, וּמְפּוֹצְצִים שֶׁשֶׁה פְּצוּלִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְרֹאשֵׁי הַקָּנִים שְׁבִין לֶחֶם לְלֶחֶם סְמוּכִין עַל אוֹתָן פְּצוּלִין, כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְבַּד מִשָּׂא הַלֶּחֶם הָעֲלִיוֹנִים עַל הַתַּחְתּוֹנִים וַיִּשְׁבְּרוּ. וְלִשׁוֹן מִכִּילְתָּהּ, סְבּוּלוֹתָיו, כְּמוֹ (יִרְמִיָּה ו יא) גִּלְיָתִי הַכִּיל, אֲבָל לִשׁוֹן מְנִקְוֹת אֵינִי יוֹדַע אִיךָ נּוֹפֵל עַל סְנִיפִין. וַיִּשׁ מַחְכְּמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים קְשׁוֹתָיו אֵלּוֹ סְנִיפִין, שֶׁמְקִשִּׁין אוֹתוֹ וּמַחְזִיקִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁבֵּר, וּמְנִקְוֹתָיו אֵלּוֹ הַקָּנִים שֶׁמְנִקִּין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׂוּ, אֲבָל אוֹנְקָלוֹס שֶׁתְּרַגְּם וּמִכִּילְתָּהּ, הִיא שׁוֹנָה כְּדַבְּרֵי הָאוֹמֵר מְנִקְוֹת הֵן סְנִיפִין.

אֲשֶׁר יִסַּךְ כְּזֶה. אֲשֶׁר יִכְסֶה בָּהֶן, וְעַל קְשׁוֹתָיו הוּא אוֹמֵר אֲשֶׁר יִסַּךְ, שֶׁהִיוּ עֲלֵיו כְּמִין סַכָּר וְכִסּוּי, וְכֵן בְּמִקּוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר (בְּמִדְבָר ד ז) וְאֵת קְשׁוֹת הַנְּסַךְ. זֶה זֶה, יִסַּךְ וְהַנְּסַךְ, לִשׁוֹן סַכָּר וְכִסּוּי הֵם:

(ל) וְנָתַתְּ עַל־הַשֶּׁלַחַן לֶחֶם פָּנִים לְפָנֵי תְּמִיד: לֶחֶם פָּנִים. שִׁישׁ לּוֹ פָּנִים כְּמוֹ שֶׁפָּרְשֵׁתִי. וּמִנֵּין הַלֶּחֶם וְסוֹדֵר מַעֲרֻכוֹתָיו מְפּוֹרְשִׁים בְּאַמּוּר אֵל הַכְּהֹנִים: (פ)

שְׁלִישִׁי

(לא) וְעִשְׂתָּהּ מִנְרֵת זֶהב טְהוֹר מְקֻשָּׁה תִּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יִרְכָּה וְקָנָה גְּבִיעִיָּה כְּפָתְרִיָּה וּפְרָחִיָּה מִמָּנֶה יִהְיוּ:

(לא) וְעִשְׂתָּהּ מִנְרֵת זֶהב טְהוֹר מְקֻשָּׁה תִּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה שֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה חֲלוּתוֹ, וְלֹא יֵעָשֶׂה קְנִיָּה וְנִרְוֹתִיהָ אֵיבָרִים וְאֵיבָרִים וְאֵחָר כִּי יִדְבִיקָם כְּדָרְךְ הַצּוֹרֵפִין שֶׁקוֹרִין שׁוּלְדִי"ר בְּלֵעַז, אֲלֵא כוֹלָה בָּאָה מַחְתִּיכָה אַחַת, וּמְקִישׁ בְּקוֹרְנָס וְחוֹתֵךְ בְּכָלֵי הָאֲמֻנוֹת וּמְפָרִיד הַקָּנִים אֵילֵךְ וְאֵילֵךְ.

מִקְשָׁה. תְּרַגּוּמוֹ נְגִיד, לִשׁוֹן הַמַּשְׁכָּה, שֶׁמִּמְשִׁיךְ אֶת הָאֵיבָרִים מִן הָעֵשֶׂת לְכָאן וְלְכָאן בְּהַקְשָׁת הַקּוֹרְנָס, וְלִשׁוֹן מִקְשָׁה מַכַּת קוֹרְנָס, בְּטִידִי"ץ בְּלֵעַז [עֲשׂוּי בְּהַכָּה], כְּמוֹ (דְּנִיָּאל ה ו) דָּא לְדָא נְקָשָׁן.

תִּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה. מֵאֵלֶּיהָ, לְפִי שֶׁהִיא מִשָּׂה מִתְקַשָּׂה בָּהּ, אִמֵּר לּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַשֶּׁלַךְ אֶת הַכֹּכָב לְאוֹר וְהִיא נְעִשִׂית מֵאֵלֶּיהָ, לְכַךָ לֹא נִכְתַּב 'תִּיעָשֶׂה'.

יִרְכָּה. הוּא הַרְגֵל שֶׁל מִטָּה הָעֲשׂוּי כְּמִין תִּיבָה, וְשִׁלְשָׁה רַגְלִים יוֹצֵאִין הַיְמִנָה וְלְמִטָּה וְקָנָה הַקְּנָה הָאֲמֻצֵּעִי שֶׁלָּה הָעוֹלָה בְּאֲמֻצֵּעֵי הַיֵּרֶךְ זְקוּף כְּלָפִי מְעַלָּה, וְעֲלֵיו נֵר הָאֲמֻצֵּעִי עֲשׂוּי כְּמִין בְּזִיךְ לְצוּק הַשֶּׁמֶן לְתוֹכוֹ וְלִתּוֹת

(יט) וְעִשְׂתָּהּ כְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה שֶׁלָּא תֵאָמֵר שֶׁנִּימְצְאוּ כְרוּבִים לְכָל קֶצֶה וְקֶצֶה לְכָל קֶצֶה מִזֶּה מִן הַכְּפֹתֵי תֵעָשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו: מִן הַכְּפֹתֵי תֵעָשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים. זֶה פִירוּשׁוֹ שֶׁל מִקְצֵה תֵעָשׂוּ אוֹתָם, שֶׁלֹּא תֵעָשׂוּ בְּפָנֵי עֲצָמָם וְתִחַבְּרָם לְכַפֹּת:

(כ) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה שֶׁלֹּא תֵעָשֶׂה כְּנִפְיָהֶם שׁוֹכְבִים, אֲלֵא פְרוּשִׁים וּגְבוּהִים לְמַעְלָה אֲצֵל רֹאשֵׁיהֶם, שִׁיָּה עֲשֵׂרָה טַפְחִים בְּחֻלְל בֵּין הַכְּנָפִים לְכַפֹּת, כְּדֵאִיתָא בְּסוּכָה (ה): סְכָכִים כְּכְנָפֵיהֶם עַל־הַכְּפֹת וּפְנֵיהֶם אֵישׁ אֶל־אֶחָיו אֶל־הַכְּפֹת, יִהְיוּ פְנֵי הַכְּרֻבִים:

(כא) וְנָתַתְּ אֶת־הַכְּפֹת עַל־הָאֲרֹן מִלְּמַעְלָה וְאֶל־הָאֲרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֵתָּן אֱלֹהֶיךָ: וְכֵן הִלְכוּן תָּמוּן חַת הַעֵדוּת. לֹא יֵדַעְתִּי לְמָה נִכְפַּל, שֶׁהִרִי כְּבֵר נֶאֱמַר (לְעֵיל פֹּס' טז) וְנָתַתְּ אֶל הָאֲרֹן אֶת הָעֵדוּת. וַיִּשׁ לּוֹמֵר שְׁבָא לְלַמֵּד, שְׁבַעוּדוֹ אֲרֹן לְבָדוֹ בְּלֹא כַפֹּת, יִתֵּן תַּחֲלִילָה הָעֵדוּת לְתוֹכוֹ, וְאַחֵר כִּךָ יִתֵּן אֶת הַכַּפֹּת עֲלָיו. וְכֵן מִצִּיּוֹ כִּשְׁהָקִים אֶת הַמַּשְׁכָּן נֶאֱמַר (לְקַמֵּן מ כ) וַיִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֶל הָאֲרֹן, וְאַחֵר כִּךָ יִתֵּן אֶת הַכַּפֹּת עַל הָאֲרֹן מִלְּמַעְלָה:

(כב) וְנִוְעַדְתִּי לָךְ שֵׁם כִּשְׁאֲקַבַּע מוֹעֵד לָךְ לְדַבֵּר עִמָּךְ, אוֹתוֹ מְקוֹם אֲקַבַּע לְמוֹעֵד שֶׁאֲבֵא שֵׁם לְדַבֵּר אֵלַיךְ וְדַבְּרֵנִי אֵתָּךְ מִעַל הַכְּפֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־הָאֲרֹן הָעֵדוּת וּבְמִקּוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא א א) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר, זֶה הַמַּשְׁכָּן מִחוּץ לְפָרְכָתְךָ, נִמְצָאוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים מְכַחֲשִׁים זֶה אֶת זֶה, בָּא הַכְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בֵּינֵיהֶם, (בְּמִדְבָר ז פט) וּבָבֵא מִשָּׂה אֶל אֵהָל מוֹעֵד וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֵלֶּיךָ מְעַל הַכַּפֹּת וגו', מִשָּׂה הִיא נִכְנַס לְמַשְׁכָּן, וְכִיּוֹן שְׁבָא בְּתוֹךְ הַפֶּתַח, קוֹל יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם לְבֵין הַכְּרוּבִים, וּמִשָּׁם יוֹצֵא וְנִשְׁמַע לְמִשָּׂה בָּאֵהָל מוֹעֵד אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֵעֲשֶׂה אֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְכֵן (ז- יז) גִּירְסַת רִש"י כָּל אֲשֶׁר אֵלֶּיךָ לְאוֹתָךְ חָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הִרִי וּ"ו"ו זֶה יִתְרָה וְטַפְלָהּ, וְכְמוֹהוּ הַרְבֵּה בְּמִקְרָא, וְכֵן תַּפְתֵּר, וְאֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר עִמָּךְ שֵׁם, אֶת כָּל אֲשֶׁר אֵעֲשֶׂה אֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא: (פ)

(כג) וְעִשְׂתָּהּ שֶׁלַחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמָתִים אָרְכּוֹ וְאִמָּה רַחְבּוֹ וְאִמָּה וְחִצֵּי קְמַתּוֹ. גּוּבָה רַגְלָיו עִם עוֹבֵי הַשֶּׁלַחַן:

(כד) וְצִפִּיתְּ אֹתוֹ זֶהב טְהוֹר וְעִשְׂתָּהּ לוֹ זֶהב סְבִיב: זֶה זֶה. סִימֵן לְכַתֵּר מַלְכוּת, שֶׁהַשֶּׁלַחַן שֵׁם עוֹשֵׂר וְגַדְלָה, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים שֶׁלַחַן מַלְכִים:

(כה) וְעִשְׂתָּהּ לוֹ מִסְגָּרָת טַפַּח סְבִיב מִסְגָּרָתָהּ. כְּתַרְגוּמוֹ גְּדַנְפָא. וְנַחֲלָקוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבְּרֵי, יִשׁ אוֹמְרִים לְמַעְלָה הִיתָה סְבִיב לְשֶׁלַחַן, כְּמוֹ לְבַזְבִּזִין שְׁבַשְׁפַת שֶׁלַחַן שְׂרִים, וַיִּשׁ אוֹמְרִים לְמַטָּה הִיתָה תְּקוּעָה מְרַגֵּל מְרַגֵּל בָּאֲרַבַּע רוּחוֹת הַשֶּׁלַחַן, וְדָף הַשֶּׁלַחַן שׁוֹכֵב עַל אוֹתָהּ מִסְגָּרָתָהּ וְעִשְׂתָּהּ זָרָה זֶהב לְמִסְגָּרָתוֹ סְבִיב. הוּא זֶר הָאֲמוּר לְמַעְלָה, וּפִירֵשׁ לָךְ כָּאֵן שַׁעַל הַמִּסְגָּרָת הִיתָה:

(כו) וְעִשְׂתָּהּ לוֹ אַרְבַּע טַבָּעוֹת זֶהב וְנָתַתְּ אֶת־הַטַּבָּעוֹת עַל אַרְבַּע הַפְּאֵת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו:

(כז) לְעֵמֶת הַמִּסְגָּרָת תִּהְיֶינן הַטַּבָּעוֹת בְּרַגְלִים תְּקוּעוֹת כְּנֶגֶד רֹאשֵׁי הַמִּסְגָּרָת לְבָתִּים לְבָתִּים אוֹתָן הַטַּבָּעוֹת יִהְיוּ בְּתִים לְהַכְּנִיס בָּהֶן הַבָּדִים. לְכַתִּים. לְצוּרֵךְ בְּתִים. לְכַתִּים. כְּתַרְגוּמוֹ אֶתְרָא לְאַרְחֵיָא לְשֵׁאת אֶת־הַשֶּׁלַחַן:

(כח) וְעִשְׂתָּהּ אֶת־הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתְּ אֹתָם זֶהב וְנִשְׂאָה בָּם אֶת־הַשֶּׁלַחַן: וְנִשְׂאָה בָּם. לִשׁוֹן נִפְעַל, יִהְיֶה נִשְׂאָה בָּם אֶת הַשֶּׁלַחַן:

שבראשי הקנים היוצאים מצדיה מסובים כלפי האמצעי, כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה, מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי, שהוא גוף המנורה:

(לח) וּמִלְקַחֶיהָ הם הצבתים העשויין ליקח בהם הפתילה מתוך השמן ליישב ולמושך בפי הנרות, ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחיים. וצבתהא שתרגם אנקלוס, לשון צבת, טיילי"א בלעז וּמִחֲתַתֶּיהָ הם כמין בזיכין קטנים, שחותה בהן את האפר שבנר בבוקר בבוקר, כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפתילות שדלקו הלילה וכבו, ולשון מחתה פוישידור"א בלעז [יעה], כמו (ישעיה ל יד) לַחֲתוֹת אֵשׁ מִיְקוֹד זֶהְבָּ טְהוֹר:

(לט) כִּפֹּר זֶהְבָּ טְהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֶת בְּלִיְהוֹתֶיהָ הָאֵלֶּה. שלא יהיה משקלה עם כל פליה אלא ככר, לא פחות ולא יותר. והככר של חול ששים מנה, ושל קודש היה כפול, מאה עשרים מנה, והמנה הוא ליטרא ששוקליון בה כסף למשקל קולוני"א והם מאה זהובים, עשרים וחמשה סלעים, והסלע ארבעה זהובים:

(מ) וַיֵּרָא וַעֲשֶׂה בְתַבְנִיתָם ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך. מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש אֲשֶׁר-אֵתָהּ מֵרָאָה בְּהָר. כתרוממו דאת מתחזי בטורא. אילו היה נקוד 'מראה' בפת"ח, היה פתרונו אתה מראה לאחרים, עכשו שנקוד חטף קמ"ץ, פתרונו דאת מתחזי, שאחרים מראים לך, שהניקוד מפריד בין עשה לנעשה: (ס)

פרק כו

(א) וְאֶת-הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יָרֵיעַת להיות לו לגג ולמחיצות מחוץ לקרשים, שהיריעות תלויות מאחוריהן לכסותן שֵׁשׁ מִשְׁזֹר וְתַבְּרֹת וְאַרְגָּמָן וְתַלְעַת שְׁנַי הרי ארבע מינין יחד בכל חוט וחוט, אחד של פשתים ושלה של צמר, וכל חוט וחוט כפול ששה הרי ארבעה מינין, כשהן שזורין יחד, עשרים וארבע כפלים לחוט כְּרִבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: כרוכים מעשה חושב. כרובים היו מצורין בהם באריגתן, ולא ברקימה שהוא מעשה מחט, אלא באריגה בשני כתלים, פרצוף אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה, וכמו שאורגין חגורות של משי, שקורין בלעז פיישי"ש:

(ב) אֲרָךְ הַיְרִיעָה הָאֲחֵת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בְּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֲחֵת מִדָּה אַחַת לְכָל-הַיְרִיעָה:

(ג) חֲמֵשׁ הַיְרִיעָה תַּהְיֶינָן חֲבֵרֹת תופרן במחט זו בצד זו, חמש לבד וחמש לבד אֵשֶׁה אֶל-אַחַתָּהּ וְחֲמֵשׁ יְרֵיעַת חֲבֵרֹת אֵשֶׁה אֶל-אַחַתָּהּ: חסה כל אחתה. כך דרך המקרא לדבר בדבר שהוא לשון נקבה. ובדבר שהוא לשון זכר אומר איש אל אחיו, כמו שנאמר בכרובים (לעיל כה כ) ופניהם איש אל אחיו:

(ד) וְעֵשֶׂת לְלֹאֵת לצול"ש בלעז [שרוכים], וכן תרגם אנקלוס עֲנוּבִין, לשון עניבה תְּלֵלַת עַל שְׁפַת הַיְרִיעָה הָאֲחֵת מִקְצֵה בְּחֻבְרַת באותה יריעה שבסוף החיבור. קבוצת חמשת היריעות קרויה חוברת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשַׁפַּת הַיְרִיעָה הַקְּיּוּצוֹנָה בְּמַחְבְּרַת הַשְּׁנִית. באותה יריעה שהיא קיצונה, לשון קצה, כלומר לסוף החוברת:

(ה) חֲמֵשִׁים לְלֹאֵת תַּעֲשֶׂה בִּירֵיעָה הָאֲחֵת וְחֲמֵשִׁים לְלֹאֵת תַּעֲשֶׂה בְּקֵצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בְּמַחְבְּרַת הַשְּׁנִית מִקְבִּילַת הַלְּלֹאֵת אֵשֶׁה אֶל-אַחַתָּהּ:

מקבילות הלוללות חסה כל אחתה. שמור שתעשה הלוללות במדה אחת, מכוונות הבדלתן זו מזו, וכמתן ביריעה זו כן יהא בחברתה, כשתפרוש חוברת אצל חוברת יהיו הלוללות של יריעה זו מכוונות כנגד

הפתילה גְּבִיעֶיהָ הן כמין כוסות שעושין מזכוכית ארוכים וקצרים, וקורין להם מדרש"נ בלעז [גביעים], ואלו עשוין מזהב ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי כְּפִתְרֵיהָ כמין תפוחים עגולין סביב, בולטין סביבות הקנה האמצעי, כדרך שעושין למנורות שלפני השרים, וקורין להם פומיל"ש בלעז [כפתורים], ומנין שלהם כתוב בפרשה, כמה כפתורים בולטין ממנה, וכמה חלק בין כפתור לכפתור וּפְרָחֶיהָ צורין עשוין בה כמין פרחים מִמְּנָה יְהִיו. הכל מקשה יוצא מתוך חתיכת העשת, ולא יעשה לבדם וידביקם:

(לב) וְשֵׁשֶׁה קָנִים יִצְאִים מִצְדֵּיהָ לכאן ולכאן באלכסון, נמשכים ועולין עד כנגד גובהה של מנורה, שהוא קנה האמצעי, ויוצאין מתוך קנה האמצעי זה למעלה מזה, התחתון ארוך, ושל מעלה קצר הימנו והעליון קצר הימנו, לפי שהיה גובה ראשיהן שווה לגובהה של קנה האמצעי השביעי, שממנו יוצאים ששת הקנים שְׁלֹשָׁה וְקָנִי מִנְרָה מִצְדֵּה הָאֲחֵד וְשְׁלֹשָׁה קָנֵי מִנְרָה מִצְדֵּה הַשְּׁנַי:

(לג) שְׁלֹשָׁה גְּבִיעִים מְשֻׁקָּדִים כתרוממו וְקִצְרִין, מצורין היו כדרך שעושין לכלי כסף וזהב שקורין ניל"ר בְּקֵנֵה הָאֲחֵד כְּפִתְרֹת וּפְרָחֹת וְשְׁלֹשָׁה גְּבִיעִים בולטין מכל קנה וקנה מְשֻׁקָּדִים בְּקֵנֵה הָאֲחֵד כְּפִתְרֹת וּפְרָחֹת היה לכל קנה וקנה בְּן שְׁשֶׁת הַקָּנִים הַיִּצְאִים מִדְּהַמְנָרָה:

(לד) וּבְמִנְרָה אַרְבַּעָה גְּבִיעִים בגופה של מנורה היו ארבעה גביעים, אחד בולט בה למטה מן הקנים, והשלשה למעלה מן יציאת הקנים היוצאים מצדיה מְשֻׁקָּדִים כְּפִתְרֵיהָ וּפְרָחֶיהָ. זה אחד מחמשה מקראות שאין להם הכרע, שאין ידוע אם גביעים משוקדים, או משוקדים כפתוריה ופרחיה:

(לה) וּכְפִתְרֹת תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה וּכְפִתְרֹת תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה וּכְפִתְרֹת תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה:

וכפתור תחת שני הקנים. מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני צדיה אילך ואילך. כך שנינו במלאכת המשכן (פרק י'): גובהה של מנורה שמונה עשר טפחים, הרגלים והפרח שלשה טפחים, הוא הפרח האמור בירך, שנאמר (במדבר ח ד) עד ירכה עד פרחה, וטפחיים חלק, וטפח שבו גביע מהארבעה גביעים, וכפתור ופרח משני כפתורים, ושני פרחים האמורים במנורה עצמה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה, למדנו שהיו בקנה שני כפתורים ושני פרחים לבד מן השלשה כפתורים שהקנים נמשכין מתוכן, שנאמר וכפתור תחת שני הקנים וגו', וטפחיים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו אילך ואילך נמשכים ועולים כנגד גובהה של מנורה, וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו, וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו ונמשכים ועולין כנגד גובהה של מנורה, וטפחיים חלק, נשתיירו שם שלשה טפחים, שבהם שלשה גביעים וכפתור ופרח.

נמצאו גביעים עשרים ושנים - שמונה עשר לששה קנים, שלשה לכל אחד ואחד, וארבעה בגופה של מנורה, הרי עשרים ושנים. ואחד עשר כפתורים - ששה בששת הקנים, ושלושה בגופה של מנורה שהקנים יוצאים מהם, ושנים עוד במנורה, שנאמר משוקדים כפתוריה, מיעוט כפתורים שנים, האחד למטה אצל הירך, והאחד בשלשת טפחים העליונים עם שלשת הגביעים. ותשעה פרחים היו לה - ששה לששת הקנים, שנאמר (לעיל פס' לג) בקנה האחד כפתור ופרח, ושלושה למנורה, שנאמר משוקדים כפתוריה ופרחיה, ומיעוט פרחים שנים, ואחד האמור בפרשת בהעלותך (במדבר ח ד) עד ירכה עד פרחה. ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה, תמצאם כמינים איש איש במקומו:

(לו) כְּפִתְרֵיהֶם וְקִנְתָּם מִמְּנָה יְהִיו בְּלֵה מִקְשֶׁה אַחַת זֶהְבָּ טְהוֹר:

(לז) וְעֵשֶׂת אֶת-גִּרְתֶּיהָ כמין בזיכין שנותנין בתוכם השמן והפתילות שְׂבִיעָה וְהַעֲלֶה אֶת-גִּרְתֶּיהָ וְהֵאִיר עַל-עֶבֶר פְּנֵיהָ. עשה ששת הנרות

בקרשים. לחורי המשכן. הוא צד מערבי, לפי שהפתח במזרח שהם פניו, וצפון ודרום קרויין צדדין לימין ולשמאל:

(יג) וְהָאֲמָה מִזֶּה וְהָאֲמָה מִזֶּה לְצִפּוֹן וְלָדְרוֹם בַּעֲדָךְ בְּאֹרֶךְ יָרִיעֵת הָאֹהֶל שֶׁהוּא עוֹדֶפּוֹת עַל אֹרֶךְ יָרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן שְׁתֵּי אֲמוֹת יְהִיָּה סָרוּחַ עַל-צְדֵי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסְתּוֹ: יֵהִי סָרוּחַ עַל כָּלִי הַמִּשְׁכָּן. לְצִפּוֹן וְלָדְרוֹם, כְּמוֹ שִׁפְרִישְׁתִּי לְמַעַלָּה. לְמַדָּה תוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שִׁיחָא אָדָם חֹס עַל הַיִּפָּה:

(יד) וְעֲשִׂיתָ מִכְסֵּה לְאֹהֶל עֶרְת אֵילִם מְאֻדָּמִים וּמְכֻסָּה עֶרְת תְּחָשִׁים מְלֻמְעָלָה: מִכְסֵּה לְחֹהֶל. לְאוֹתוֹ גַּג שֶׁל יָרִיעוֹת עֵזִים עֹשֶׂה עוֹד מִכְסֵּה אֶחָד שֶׁל עוֹרוֹת אֵילִים מְאֻדָּמִים, וְעוֹד לְמַעַלָּה מִמֶּנּוּ מִכְסֵּה עוֹרוֹת תְּחָשִׁים. וְאוֹתוֹ מִכְסֵּאוֹת לֹא הֵיוּ מְכַסִּין אֶלָּא אֶת הַגֶּג, אֲרַכְּנָן שְׁלִשִׁים וְרַחְבָּן עֶשֶׂר, אֶלּוֹ דְּבַרֵי רַבִּי נַחֲמִיָּה. וְלְדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה מִכְסֵּה אֶחָד הִיָּה, חֲצִיֹּו שֶׁל עוֹרוֹת אֵילִים מְאֻדָּמִים, וְחֲצִיֹּו שֶׁל עוֹרוֹת תְּחָשִׁים: (פ)

*

רביעי

(ט) וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכָּן הַיָּה לֹו לֹוֹמֵר וְעֲשִׂיתָ קְרָשִׁים, כְּמֵה שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל דְּבַר וּדְבַר, וְמֵהוּ הַקְּרָשִׁים, מֵאוֹתוֹ הַעוֹמְדִין וּמֵיֻחַדִּין לְכָר, יַעֲקֹב אֲבִינוֹ צִפָּה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וְנִטַּע אֲרָזִים בְּמִצְרַיִם, וְכִשְׁמַת צִיָּה לְבָנָיו הִלְעוֹתוֹם עִמָּהֶם קָשָׁצוּ מִמִּצְרַיִם, אָמַר לָהֶם שְׁעִתִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצוּוֹת אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן בְּמִדְבַר מַעֲצֵי שִׁטִּים, רֹאוּ שִׁיחָו מְזוּמָנִים בִּידְכֶם. הוּא שִׁיֶּסֶד הַבְּבִלִי בְּפִיּוֹט שְׁלוֹ (רַבֵּנוּ שְׁלֵמָה ב"ר יְהוּדָה הַגְּבִלִי, בְּיוֹצֵר לִיּוֹס א' שֶׁל פֶּסַח) 'סֵס מַטַּע מְזוּרָזִים, קוֹרוֹת בְּתִינוֹ אֲרָזִים', שֶׁנֶּאֱמַר לְהִיּוֹת מוֹכְנִים בִּידֵם מִקּוֹדֵם לִכְן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים. אִישְׁטַנְטִיב"ש בְּלַעֲז, שִׁיחָא אֹרֶךְ הַקְּרָשִׁים זְקוּף לְמַעַלָּה בְּקִירוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְלֹא תַעֲשֶׂה הַכְּתָלִים בְּקְרָשִׁים שׁוֹכְבִים לְהִיּוֹת רֹחַב הַקְּרָשִׁים לְגוּבָה הַכְּתָלִים קָרֵשׁ עַל קָרֵשׁ:

(יז) עֶשֶׂר אֲמוֹת אָרְךְ הַקְּרָשׁ לְמַדְנָו שְׁגוּבָהוּ שֶׁל מִשְׁכָּן עֶשֶׂר אֲמוֹת וְאֲמָהּ וְחֲצִי הָאֲמָה רַחְבּ הַקְּרָשׁ הָאֶחָד. לְמַדְנָו אֲרַכְּנָן שֶׁל מִשְׁכָּן לְעֶשְׂרִים קְרָשִׁים, שִׁיחָו בְּצִפּוֹן וּבְדְרוֹם מִן הַמִּזְרָח לְמַעַרְב, שְׁלִשִׁים אֲמָה:

(יח) שְׁתֵּי יָדוֹת לְקְרָשׁ הָאֶחָד הִיָּה חוֹרֵץ אֶת הַקְּרָשׁ מִלְמַטָּה בְּאֲמַצְעוֹ בְּגוּבָה אֲמָה, מִנִּיחַ רְבִיעַ רַחְבּוֹ מִכָּאֵן וְרִבְעֵי רַחְבּוֹ מִכָּאֵן, וְהֵן הֵן הַיָּדוֹת, וְהַחֲרִיץ חֲצִי רֹחַב הַקְּרָשׁ בְּאֲמַצְעוֹ, וְאוֹתוֹ הַיָּדוֹת מְכַנְּסִים בְּאֲדָנִים שִׁיחָו חֲלוּלִים, וְהַאֲדָנִים גּוּבָהֶן אֲמָה, וְיוֹשְׁבִים רְצוּפִים אֲרַבְעִים זֶה אַצֵּל זֶה. וַיָּדוֹת הַקְּרָשׁ הַנִּכְנָסִים בְּחֲלָל הַאֲדָנִים, חֲרוּצוֹת מִשְׁלֶשֶׁת צִדֵּיהֶן, רֹחַב הַחֲרִיץ כְּעוֹבֵי שֶׁפֶת הָאֲדָן, שִׁיכְסָה הַקְּרָשׁ אֶת כָּל רֹאשׁ הָאֲדָן, שֶׁאִם לֹא כֵן נִמְצָא רוּחַ בֵּין קְרָשׁ לְקְרָשׁ כְּעוֹבֵי שֶׁפֶת שְׁנֵי הַאֲדָנִים שִׁיפְסִיקוּ בֵּינֵיהֶם, זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (לִקְמָן פֶּס' כד) וַיְהִי תֹאמִים מִלְמַטָּה, שִׁיחֲרוֹץ אֶת צִדֵּי הַיָּדוֹת, כְּדִי שִׁיחֲבֵרוּ הַקְּרָשִׁים זֶה אַצֵּל זֶה-.

מְשֻׁלָּבֹת עֲשׂוּיֹוֹת כְּמִין שְׁלִיבוֹת סוּלָם, מוּבְדָלוֹת זֶה מִזֶּה, וּמְשׁוּפִין רֹאשֵׁיהֶם לְכַנֵּס בְּתוֹךְ חֲלָל הָאֲדָן כְּשִׁלִּיבָה הַנִּכְנָסֶת בְּנִקְבַּ עֲמוּדֵי הַסּוּלָם אֲשֶׁה אֶל-אֲחֻתָּהּ מִכּוֹנוֹת זֶה כְּנֹגֵד זֶה, שִׁיחָו חֲרִיצֵיהֶם שׁוּיִם זֶה כְּמַדַּת זֶה, כְּדִי שֶׁלֹא יִהְיֶוּ שְׁתֵּי יָדוֹת זֶה מְשׁוּכָה לְצַד פְּנִים זֶה מְשׁוּכָה לְצַד חוּץ כְּעוֹבֵי הַקְּרָשׁ שֶׁהוּא אֲמָה. וְתִרְגוּם שֶׁל יָדוֹת צִירוֹן, לְפִי שְׁדוּמוֹת לְצִירֵי הַדְּלֵת הַנִּכְנָסִים בְּחֹרֵי הַמִּפְתָּן בְּן תַּעֲשֶׂה לְכָל קְרָשׁ הַמִּשְׁכָּן:

(יח) וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכָּן עֶשְׂרִים קְרָשׁ לְפָאֵת נְגֻבָה תִּימָנָה. אֵינן פֶּאֶה זֶה לְשׁוֹן מִקְצוֹעַ, אֶלָּא כָּל הָרוּחַ קְרוּיָה פֶּאֶה, כְּתִרְגוּמוֹ 'לְרוּם עֶבֶר דְּרֹמָא':

לולאות של זו. וזהו לשון מקבילות, זו כנגד של זו, תרגומו של 'כנגד' - 'לקבל'. היריעות ארכן עשרים ושמונה ורחבן ארבע, וכשמחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן עשרים, וכן החוברת השנית. והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב, שנאמר: "עשרים קרשים לפאת נגב תימנה" (לקמן לו, כב), וכן לצפון. וכל קרש אמה וחצי האמה, הרי שלשים מן המזרח למערב. רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות, שנאמר (להלן פס' כב) "ולירכתי המשכן ימה" וגו' (תעשה ששה קרשים), ושני קרשים למקצועות (להלן פס' כג), הרי עשר. ובמקומם אפרשם למקראות הללו.

נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן, עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן, ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביין אמה, נשתיירו שש עשרה אמה, שמונה לצפון ושמונה לדרום, מכסות קומות הקרשים שגובהן עשר, נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות.

רוחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות, עשרים אמה לחוברת. שלשים מהן לגג חלל המשכן לאורכו, ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב, ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח; שלא היו קרשים במזרח, אלא ארבעה [ס"א חמשה] עמודים, שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון. נשתיירו שמונה אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב, ושתי אמות התחתונות מגולות. זו מצאתי בברייתא דארבעים ותשע מדות. אבל במסכת שבת (צח:) - אין היריעות מכסות את עמודי המזרח, ותשע אמות תלויות אחורי המשכן. והכתוב בפרשה זו מסייענו: "ונתתה את הפרכת תחת הקרסים" (להלן פס' לג); ואם כדברי הברייתא הזאת, נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה:

(ו) וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קְרָשִׁים זָהָב וְחַבְרֹתָ אֶת-הַיָּרִיעוֹת אֲשֶׁה אֶל-אֲחֻתָּהּ בְּקְרָשִׁים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד: קַרְסֵי זָהָב. פִּרְמִייל"ץ בְּלַעֲז, וּמְכַנְּסִין רֹאשֵׁן אֶחָד בְּלוּלוֹת שֶׁבְּחוּבֵרֶת זֶה וְרֹאשֵׁן אֶחָד בְּלוּלוֹת שֶׁבְּחוּבֵרֶת זֶה וּמְחַבְרָן בְּהֵן:

(ז) וְעֲשִׂיתָ יָרִיעוֹת עֵזִים מְנוּצָה שֶׁל עֵזִים לְאֹהֶל עַל-הַמִּשְׁכָּן לְפָרוֹשׁ אוֹתוֹן עַל הַיָּרִיעוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת עֲשִׂתִי עֲשָׂרָה יָרִיעוֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

(ח) אָרְךְ הַיָּרִיעָה הָאֲחֶת שְׁלִשִׁים בְּאֲמָה שֶׁכִּשְׁנוֹתֵן אֲרַכְּנָן לְרוּחַב הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת הָרְאשׁוֹנוֹת, נִמְצָאוּ אֵלּוֹ עוֹדֶפּוֹת אֲמָה מִכָּאֵן וְאֲמָה מִכָּאֵן, לְכִסּוֹת אַחַת מִהֲשִׁי אֲמוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ מְגוּלוֹת מִן הַקְּרָשִׁים, וְהָאֲמָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל קְרָשׁ שֶׁאֵינן הַיָּרִיעָה מְכַסָּה אוֹתוֹ הִיא הָאֲמָה הַתַּחְבוּבָה בְּנִקְבַּ הָאֲדָן, שֶׁהַאֲדָנִים גּוּבָהֶן אֲמָה וְרַחְבּ אֲרַבְעֵ בְּאֲמָה הַיָּרִיעָה הָאֲחֶת מִדָּה אַחַת לְעֶשְׂרֵי עֲשָׂרָה יָרִיעוֹת:

(ט) וְחַבְרֹתָ אֶת-חֲמִשִּׁים הַיָּרִיעוֹת לְכָד וְאֶת-שֵׁשׁ הַיָּרִיעוֹת לְכָד וּכְפָלְתָ אֶת-הַיָּרִיעָה הַשְּׁשִׁית הָעוֹדֶפֶת בָּאֵלּוֹ הָעֲלִיוֹנוֹת יוֹתֵר מִן הַתַּחְתּוֹנוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הָאֹהֶל. חֲצִי רַחְבָּהּ הִיָּה תְלוּי וּכְפוּל עַל הַמִּסָּךְ שֶׁבְּמִזְרָח כְּנֹגֵד הַפֶּתַח, דּוּמָה לְכָלֵה צְנוּעָה הַמְּכּוּסָה בְּצַעֲרֵף עַל פְּנֵיהֶן:

(י) וְעֲשִׂיתָ חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל שְׁפֵת הַיָּרִיעָה הָאֲחֶת הַקְּיָצְנָה בְּחַבְרֹת חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עַל שְׁפֵת הַיָּרִיעָה הַחֲבֵרֶת הַשְּׁנִיָּת: (יא) וְעֲשִׂיתָ קְרָשִׁי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהִבָּאתָ אֶת-הַקְּרָשִׁים בְּלֹלֹאֵת וְחַבְרֹתָ אֶת-הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד:

(יב) וְסָרוּחַ הָעוֹדֶף בְּיָרִיעוֹת הָאֹהֶל עַל יָרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן. יָרִיעוֹת הָאֹהֶל הֵן הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁל עֵזִים שְׁקֻרִיִּים אֹהֶל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּהֵן (לְעִיל פֶּס' ז) לֹאֵהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן, וְכָל אֹהֶל הָאֲמוֹר בְּהֵן אֵינּוּ אֶלָּא לְשׁוֹן גַּג, שְׁמֵאֵהִילוֹת וּמְסַכּוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהֵן הִיוּ עוֹדֶפּוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת חֲצִי הַיָּרִיעָה לְמַעַרְב, שֶׁחֲצִי שֶׁל יָרִיעָה אַחַת עֶשְׂרֵה הִיתֵרָה, הִיָּה נְכַפֵּל אֶל מוֹל פְּנֵי הָאֹהֶל, נִשְׁאָרוּ שְׁתֵּי אֲמוֹת רֹחַב חֲצִיהַ עוֹדֶף עַל רֹחַב הַתַּחְתּוֹנוֹת חֲצִי הַיָּרִיעָה הָעוֹדֶפֶת תְּסַרְחַ עַל אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן. לְכִסּוֹת שְׁתֵּי אֲמוֹת שִׁיחָו מְגוּלוֹת

חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצא שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (לקמן פס' כח) והבריה התיכון וגו' מבריה מן הקצה אל הקצה, שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה, וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים.

הבריים העליונים והתחתונים שבצפון ושבדרום אורך כל אחת חמש עשרה אמה, והתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו מן הקצה אל הקצה, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות, והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):

(כו) וחמשה בריחים לקרשי צלעה המשכן השנית וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן לירכתים ימה: (כח) והברית התיכון בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה:

(כט) ואת הקרשים תצפה זָהָב ואת טבעותיהם תעשה זָהָב בתיים לבריחים הטבעות שתעשה בהן, יהיו בתיים להכניס בהן הבריים וצפית את הבריחים זָהָב. לא שהיה הזהב מדובק על הבריים, שאין עליהם שום צפוי, אלא בקרש היה קובע כמין שני פיפיות של זהב כמין שני סדקי קנה חלול, וקובען אצל הטבעות לכאן ולכאן, אורכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן, והבריה נכנס לתוכו, וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השני, נמצאו הבריים מצופין זהב כשהן תחובין בקרשים. והבריים הללו מבחוץ היו בולטות, והטבעות והפיפיות לא היו נראות בתוך המשכן, אלא כל הכותל חלק מבפנים:

(ל) והקמות את המשכן לאחר שיגמר, הקימהו כמשפטו אשר הראית בהר. קודם לכן, שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו: (ס)

*

חמישי

(לא) ועשית פרכת לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים פרגוד, דבר המבדיל בין המלך ובין העם תְּקֵלָת וְאַרְגָּמָן וְתֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֹׁרָר כל מין ומין היה כפול, בכל חוט וחוט ששה חוטין מְעִשָׂה חֹשֶׁב כבר פרשתי שזו היא אריגה של שני קירות, והציריין שמשני עבריה אינן דומין זה לזה, יְעִשָׂה אֹתָהּ כְּרִבִּים. ציריין של בריות יעשה בה:

(לב) ונתתה אֹתָהּ עַל-אַרְבָּעָה עֲמוּדֵי שָׁטִים מְצֻפִים זָהָב וְוִיהֶם זָהָב עַל-אַרְבָּעָה אֲדָנִיכָסִף:

ארכנעה עמודי. תקועים בתוך ארבעה אדנים, ואונקליות קבועין בהן, עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרוכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגובהן של קרשים, פרוסה בשלישית של משכן, שיהא הימנה ולפנים עשר אמות, והימנה ולחוץ עשרים אמה, נמצא בית קדשי הקדשים עשר על עשר, שנאמר ונתתה את הפרכת תחת הקרשים, המחברים את שתי חוברות של יריעות המשכן, ורוחב החוברת עשרים אמה, וכשפרשה על גג המשכן מן הפתח למערב, כלתה בשני שלישי המשכן, והחוברת השניה כסתה שלישו של משכן, והמותר תלוי לאחוריו לכסות את הקרשים:

(יט) וְאַרְבָּעִים אֲדָנֵי-כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרָשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרָשׁ הָאֶחָד לְשֵׁנֵי יָדָיו וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת-הַקָּרָשׁ הָאֶחָד לְשֵׁנֵי יָדָיו: (כ) וְלַצֶּלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית לְפָאֵת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרָשׁ: (כא) וְאַרְבָּעִים אֲדָנִיכָם כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרָשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרָשׁ הָאֶחָד:

(כב) וְלִירְכָתַי הַמִּשְׁכָּן יִמָּה וְלִיכַתִּי. לשון סוף, כתרגומו 'ולפי', ולפי שהפתח במזרח, קרוי המזרח פנים, והמערב אחורים, וזהו סוף, שהפנים הוא הראש תַּעֲשֶׂה שְׁשֵׁה קָרָשִׁים. הרי תשע אמות רוחב:

(כג) וְשְׁנֵי קָרָשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתַיִם. אחד למקצוע צפונית מערבית ואחד למערבית דרומית. כל שמונה קרשים בסדר אחד הן, אלא שאלו השנים אינן בחלל המשכן, אלא חצי אמה מזו וחצי אמה מזו נראות בחלל להשלים רחבו לעשר, והאמה מזה והאמה מזה באות כנגד אמת עובי קרשי המשכן הצפון והדרום, כדי שיהא המקצוע מבחוץ שווה:

(כד) וְיִהְיוּ תְּאֵמָם מִלְמַטָּה וְיִהְיוּ. כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה, שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל פס' יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעוביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם..

וְיַחְדָּו יִהְיוּ תְּמִים כמו 'תואמים' עַל-רֵאשׁוֹ שֶׁל קָרָשׁ אֶל-הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כל קרש וקרש היה חרוץ למעלה ברחבו שני חריצין בשני צדיו כדי עובי טבעת, ומכניסו בטבעת אחת, נמצא מתאים לקרש שאצלו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות הן אם מטולטלות. ובקרש שבמקצוע היה טבעת בעובי הקרש הדרומי והצפוני, וראש קרש המקצוע שבסדר מערב נכנס לתוכו, נמצאו שני הכתלים מחוברים בָּן יִהְיֶה לְשְׁנֵיהֶם לְשֵׁנֵי הַמִּקְצַעַת יִהְיוּ: כן יהיה לַשְּׁנֵיהֶם. לשני הקרשים שבמקצוע, לקרש שבסוף צפון ולקרש המערבי, וכן לשני המקצועות:

(כה) וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קָרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁשֵׁה עֶשְׂרֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרָשׁ הָאֶחָד וְשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקָּרָשׁ הָאֶחָד:

והיו שמונה קרשים. הם האמורים למעלה (פסוקים כב-כג) 'תעשה ששה קרשים - ושני קרשים תעשה למקצועות', נמצאו שמונה קרשים בסדר מערבי.

כך שנויה במשנת מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן (פרק א): היה עושה את האדנים חלולים, וחורץ את הקרש מלמטה רביע מכאן ורביע מכאן, והחריץ חציו באמצע, ועשה לו שתי ידות כמין שני חמוקין. ולי נראה שהגרסא כמין שני חווקין, כמין שתי שליבות סולם המובדלות זו מזו ומשופות להכנס בחלל האדן, כשליבה הנכנסת בנקב עמוד הסולם, והוא לשון משולבות, עשויות כמין שליבה.

ומכניסן לתוך שני אדנים, שנאמר (לעיל פס' יט) שני אדנים ושני אדנים, וחורץ את הקרש מלמעלה אצבע מכאן ואצבע מכאן, ונותן לתוך טבעת אחת של זהב כדי שלא יהיו נפרדים זה מזה, שנאמר (בפסוק הקודם) ויהיו תואמים מלמטה וגו'. כך היא המשנה, והפירוש שלה הצעתי למעלה בסדר המקראות:

(כו) וְעִשְׂתִּי בְּרִיחַם כַּתְּרִגּוֹמוֹ עֲבֹרִין, ובלעז אישבר"ש עֲצֵי שָׁטִים חֲמִשָּׁה לְקָרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד:

חמשה להרשי ללע המשכן. אלו חמשה שלשה הן, אלא שהבריה העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד

מיקוד, לשון שאיבת אש ממקומה, וכן (משלי ו' כז) הַיַּחְתָּה אִישׁ אֶשׁ בַּחִיקוֹ לְכַלֵּי פְלִיזִי כמו כל כליו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת:

(ד) וְעִשִּׂיתָ לוֹ מִכָּבֶד מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת מִכְנָס. לשון כברה, שקורין קריבל"א, כמין לבוש עשוי לו למזבח, עשוי חורין חורין כמין רשת. ומקרא זה מסורס, וכה פתרונו, ועשית לו מכבר נחשת מעשה רשת וְעִשִּׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבַּעַת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו:

(ה) וְגַתְהָ אֲתָה תַּחַת כַּרְכָּב הַמְזֻבָּח מִלְמַטָּה וְהִיתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמְזֻבָּח:

כרכוב המזבח. סובב, כל דבר המקיף סביב בעגול קרוי כרכוב, כמו ששנינו בהכל שוחטין (חולין כה.) 'אלו הן גלמי כלי עץ, כל שעתידי לשוף ולכרכב', והוא כמו שעושין חריצין עגולין בקרשי דפני התיבות וספסלי העץ, אף למזבח עשה חריץ סביבו, והיה רחבו אמה בדופנו לנוי, והוא לסוף שש אמות של גבהו, כדברי האומר גבהו פי שנים כארכו, הא מה אני מקיים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה. אבל סובב להילוך הכהנים לא היה למזבח הנחשת אלא על ראשו ולפנים מקרנותיו, וכן שנינו בזבחים (סו.), איזהו כרכוב, בין קרן לקרן ולפנים מהן אמה של הילוך רגלי הכהנים, ושתי אמות הללו קרויים כרכוב.

ודקדקנו שם, והכתיב תחת כרכוב המזבח מלמטה, למדנו שהכרכוב בדפנו הוא, ולבוש המכבר תחתיו. ותיריך המתריך, תרי הווי, חד לנוי וחד לכהנים דלא ישתרגו. זה שבדופן לנוי היה, ומתחתיו הלישו המכבר, והגיע רחבו עד חצי המזבח. נמצא שהמכבר רחב אמה, והוא היה סימן לחצי גבהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים. וכנגדו עשו למזבח בית עולמים חגורת חוט הסקרא באמצעו.

וכבש שהיו עולין בו, אף על פי שלא פרושו בענין זה, כבר שמענו בפרשת (לעיל כ כא-כג) 'מזבח אדמה תעשה לי... ולא תעלה במעלות', לא תעשה לי מעלות בכבש שלו אלא כבש חלק, למדנו שהיה לו כבש, כך שנינו במכילתא. ומזבח אדמה הוא מזבח הנחשת, שהיו ממלאין חללו אדמה במקום חנייתו. והכבש היה בדרום המזבח מובדל מן המזבח מלא חוט השערה, ורגליו מגיעין עד אמה סמוך לקלעי החצר שבדרום, כדברי האומר עשר אמות קומתו. ולדברי האומר דברים ככתבן, שלש אמות קומתו - לא היה אורך הכבש אלא עשר אמות, כך מצאתי במשנת מ"ט מדות, וזה שהיה מובדל מן המזבח מלא החוט, במסכת זבחים (סו.) למדוה מן המקרא:

(ו) וְעִשִּׂיתָ בַדִּים לַמְזֻבָּח בְּיָדֶי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת:

(ז) וְהוּבָא אֶת־בְּרָדֶי בַטַּבַּעַת בַּרְבַּע טַבַּעוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לַמִּכְבַּר וְהָיוּ הַבְּדִים עַל־שְׁתֵּי צְלַעַת הַמְזֻבָּח בְּשֵׂאת אֹתוֹ:

(ח) נָבוֹב לַחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ נְכוֹב לַחֹמַת. כתרגומו חליל לוחין. לוחות עצי שטים מכל צד והחלל באמצע, ולא יהא כולו עץ אחד שיהא עביו חמש אמות על חמש אמות כמין סדן בְּאֲשֶׁר הָרָאָה אֶת־בְּרָדֶי בְּיָדָיו: (ס)

שביעי

(ט) וְעִשִּׂיתָ אֶת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן לְפָאֵת נֶגְבִי־תִמְנָה קָלְעִים עֹשׂוּיִן כִּמּוֹן קְלַעֵי סַפְיָה, נָקִבִים נָקִבִים מַעֲשֵׂה קְלִיעָה וְלֹא מַעֲשֵׂה אֹרֵג. ותרגומו סָרְדִין, כתרגומו של מכבר המתורגם סָרְדָא, לפי שהן מנוקבין ככברה לְחֲצֵר שֵׁשׁ מְשֻׁרָּר מֵאָה בְּאֵמָה אַרְבָּע לְפָאֵה הָאֲחֻת. כל הרוח קרוי פאה:

(י) וְעִמְדוֹי עֲשִׂיִּים חֲמֵשׁ אֲמוֹת בֵּין עֲמוּד לְעֲמוּד וְאֲדִינֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְלֹנִינֵיהֶם. של עמודים נחשת. האדנים יושבים על הארץ והעמודים תקועים לתוכן. היה עושה כמין קונדיסין שקורין פל"ש בלעז [יתדות,

(לג) וְגַתְהָ אֶת־הַפְּרָכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהִבְאֵתָ שְׁמָה מִבֵּית לְפָרְכֶת אֶת אַרְזֵן הַעֲדוּת וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרָכֶת לָכֶם בֵּין הַקְּדָשׁ וּבֵין קְדֹשׁ הַקְּדָשִׁים: (לד) וְגַתְהָ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אַרְזֵן הָעֲדוּת בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים:

(לה) וְשָׂמַתָּ אֶת־הַשְּׁלֵחָן מִחוּץ לְפָרְכֶת וְאֶת־הַמְנִרָה נָכַח הַשְּׁלֵחָן עַל צַלַּע הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה וְהַשְּׁלֵחָן תֵּתֵן עַל־צַלַּע צָפוֹן: ושמח את השולחן. שולחן בצפון, משוך מן הכותל הצפוני שתי אמות ומחצה, ומנורה בדרום משוכה מן הכותל הדרומי שתי אמות ומחצה, ומזבח הזהב נתון כנגד אויר שבין שולחן למנורה, משוך קמעא כלפי המזרח, וכולם נתונים מן חצי המשכן ולפנים. כיצד, אורך המשכן מן הפתח לפרוכת עשרים אמה, המזבח והשולחן והמנורה משוכים מן הפתח לצד מערב עשר אמות:

(לו) וְעִשִּׂיתָ מִסָּד לְפִתַח הָאֹהֶל וְיִלּוּן שֶׁהוּא מִסָּד כִּנְגַד הַפֶּתַח, כמו (איוב א' י) שָׁכַת בַּעֲדוֹ, לשון מגן תְּבַלָּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁרָּר מַעֲשֵׂה רִקְם. הצורות עשויות בו מעשה מחט, כפרצוף של עבר זה כך פרצוף של עבר זה. רוקס. שם האומן, ולא שם האומנות, ותרגומו עובד צור, ולא עובד ציור. מדת המסך כמדת הפרוכת, עשר אמות על עשר אמות:

(לז) וְעִשִּׂיתָ לְמִסְפָּד חֲמִשָּׁה עֲמוּדֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְיִצְקָתָ לָהֶם חֲמִשָּׁה אֲהָנִי נְחֹשֶׁת: (ס)

*

ששי

פרק כו

(א) וְעִשִּׂיתָ אֶת־הַמְזֻבָּח עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁ אֲמוֹת אַרְבָּע וְחֲמִשָּׁ אֲמוֹת רָחֵב רְבֹוע, יְהִי־הַמְזֻבָּח וְשָׁלֹשׁ אֲמוֹת קָמְתוֹ. דברים ככתבן, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר - נאמר כאן רבוע, ונאמר בפנימי רבוע, מה להלן גובהו פי שנים כארכו, אף כאן גובהו פי שנים כארכו. ומה אני מקיים ושלש אמות קומתו, משפת סובב ולמעלה:

(ב) וְעִשִּׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פְּנֵיתָי מִמְּנֵוֹ תִהְיֶינָן קַרְנֹתָיו שֶׁלֹא יַעֲשֶׂם לְבַדָּם וְיַחֲבֵרם בּוֹ וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת. לכפר על עזות מצח, שנאמר (ישעיה מח ד) וּמִצְחָךְ נְחֹשֶׁת:

(ג) וְעִשִּׂיתָ סִירְתָיו לְדִשְׁנוֹ וְיַעֲזִיבוּ וּמִזְרְקָתָיו וּמִזְלָגָתָיו וּמַחְתָּתָיו לְכַלֵּי פְלִיזִי תַעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת:

(ג) וְעִשִּׂיתָ סִירְתָיו כמין יורות לְדִשְׁנוֹ להסיר דשנו לתוכם, והוא שתרגם אנקלוס לְמִסְפֵי קִטְמִיָה, לספות הדשן לתוכם, כי יש מלות בלשון עברית מילה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בנין וסתירה, כמו (תהלים פ' י) וּפְשָׁרְשׁ שְׂרָשִׁיָה, (איוב ג' ג) אֵוִיל מְשֻׁרָּשׁ, וחלופו (שם לא יב) וּבְקַל תְּבוֹאֲתִי תִשְׁרַשׁ. וכמוהו (ישעיה יז ו) בְּסַעֲפִיָה פְרִיָה, וחלופו (שם י' לג) מִסְעַף פְּאֵרָה - מִפִּשַׁח סַעֲפִיָה. וכמוהו (ירמיה נ' יז) וְזָה הָאֶחָרֹן עֲצִמּוֹ - שֶׁבַר עֲצִמּוֹ. וכמוהו (מ"א כא יג) וַיִּסְקְלֵהוּ בְּאֲבָנִים, וחלופו (ישעיה סב' י) סָקְלוּ מֵאָבֶן - הַסִּירוֹ אֲבָנִיָה, וכן (שם ה' ב) וַיַּעֲזָקְהוּ וַיִּסְקְלֵהוּ. אף כאן לדשנו - להסיר דשנו, ובלעז אישצינדר"ר -

וְיַעֲזִיבוּ כתרגומו (מִגְרָפִיתָה), מגרפות שנטל בהם הדשן, והן כמין כסוי הקדרה של מתכת דק ולו בית יד, ובלעז וידי"ל וּמִזְרְקָתָיו לקבל בהם דם הזבחים וּמִזְלָגָתָיו כמין אונקליות כפופים, ומכה בהם בבשר ונתחבים בו ומהפך בהן על גחלי המערכה שיהא ממחר שרופתן, ובלעז קרוצינ"ש [אנקוליס], ובלשון חכמים צנוריות (יומא יב.) וּמַחְתָּתָיו בית קבול יש להם ליטול בהן גחלים מן המזבח לשאתם על מזבח הפנימי לקטרט. ועל שם חתייתן קרויים מחתות, כמו (ישעיה ל' יד) לְחַתּוֹת אֶשׁ

על חמשים, שהמשכן ארכו שלשים ורחבו עשר, העמיד מזרח פתחו בשפת חמשים החיצונים של אורך החצר, נמצא כלו בחמשים הפנימיים, וכלה ארכו לסוף שלשים, נמצאו עשרים אמה רווח לאחוריו בין הקלעים שבמערב ליריעות של אחורי המשכן, ורוחב המשכן עשר אמות באמצע רוחב החצר, נמצאו לו עשרים אמה רווח לצפון ולדרום מן קלעי החצר ליריעות המשכן, וכן למערב, וחמשים על חמשים חצר לפניו וקמה חמש אמות גובה מחיצות החצר, והוא רוחב הקלעים שש משור ואדניהם נחשת. להביא אדני המסך, שלא תאמר לא נאמרו אדני נחשת אלא לעמודי הקלעים, אבל אדני המסך של מין אחר היו; כך נראה בעיני, שלכך חזר ושנאן:

(יט) לְכַל בְּלֵי הַמִּשְׁכָּן כָּל עֲבֹדָתוֹ לְכַל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן. שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים וְכַל־יְתֻדָּתָיו וְכַל־יְתֻדֹת הַחֶצֶר נְחֹשֶׁת: יתדות. כמין נגרי נחשת עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתרים סביב סביב בשפוליהו, כדי שלא תהא הרוח מגביהתו. ואיני יודע אם תחובין בארץ, או קשורין ותלויין וכובדן מכביד שפולי היריעות שלא ינועו ברוח. ואומר אני ששמן מוכיח עליהם שהם תקועין בארץ, לכך נקראו יתדות, ומקרא זה מסייעני (ישעיה לג כ) אהל בל יצען בל יסע יתדתיו לנצח: (ססס)

כללי העריכה: ההדגשה בפסוק היא של דיבור המתחיל ברש"י. * כשיש דיבור ארוך ברש"י, בד"כ הוא לא שולב בתוך הפסוק אלא נכתב בסופו, אחרי הפסוק.

לעיתים לצורך הרצף שולבו הדיבורים ברש"י כסדר הפסוק, גם כשבמקור הרש"י מופיע קודם הדיבור על סוף הפסוק ואח"כ הדיבור על תחילתו, במקרה כזה זה סומן ב- ** בסוף הפסוק, כמו"כ מטבעו של הרש"י המשלב עלולים להיות שינויים קלים בדיבור המתחיל (כגון פתיחת וגו') או במקומו. את הכללים בהרחבה ניתן לראות במבוא לגיליון פרשת בראשית.

כל הזכויות שמורות. ©

ניתן להשיג את הגליון (וכן גליונות קודמים) במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו'.

מהדורת כתב כש"י - ניתן להשיג ב'מערכת שבת' בקול הלשון.

וכן ניתן להשיג במייל - 2711526@GMAIL.COM

יש מהדורה בכתב גדול יותר - להשיג במייל הנ"ל

הארות הערות ותיקוני טעויות יתקבלו בברכה 05276-13331

ישי"כ להרה"ג דוד היימן שליטי"א על סיועו בעריכת הגליון

כלונסאות], ארכן ששה טפחים ורחבן שלשה, וטבעת נחשת קבועה בו באמצעו, וכורך שפת הקלע סביבו במיתרים כנגד כל עמוד ועמוד, ותולה הקונדס דרך טבעתו באונקליות שבעמוד העשוי כמין ו"ו, ראשו זקוף למעלה וראשו אחד תקוע בעמוד, כאותן שעושין להציב דלתות שקורין גונז"ש בלעז [צירים], ורוחב הקלע תלוי מלמטה, והיא קומת מחיצות החצר וְיֵי הָעַמֻּדִים הם האונקליות וְחֲשֻקֵיהֶם בְּסָף. מוקפין היו העמודים בחוטי כסף סביב. ואיני יודע אם על פני כולן, אם בראשם, אם באמצעם. אך יודע אני שחשוק לשון חגורה, שכן מצינו בפילגש בגבעה (שופטים יט ז) ועמו צמד חמורים חבושים, תרגומו חשוקים:

(יא) וְכֵן לַפֶּאֶת צִפּוֹן בְּאַרְץ קְלָעִים מֵאָה אַרְף (ועמדו) וְעַמֻּדָיו עֲשָׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת וְיֵי הָעַמֻּדִים וְחֲשֻקֵיהֶם בְּסָף: (יב) וְרָחַב הַחֶצֶר לַפֶּאֶת־יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים אֲמָה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרָה:

(יג) וְרָחַב הַחֶצֶר לַפֶּאֶת קְדֻמָּה מְזֻרְחָה פְּנֵי הַמִּזְרָח קְרוֹי קֶדֶם, לשון פנים. אחר לשון אחורים, לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא פנים, ומערב קרוי אחר, כמו דתרגם אנקלוס (דברים יא כד) הים האחרון - ימא מערבא חמשים אמה. אותן חמשים אמה לא היו סתומים כולם בקלעים, לפי ששם הפתח, אלא חמש עשרה אמה קלעים לכתף הפתח מכאן, וכן לכתף השנית, נשאר רוחב חלל הפתח בינתיים עשרים אמה, וזה שנאמר (להלן פס' טז) ולשער החצר מסך עשרים אמה, וילון למסך כנגד הפתח עשרים אמה אורך כרוחב הפתח:

(יד) וְחֲמֵשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה קְלָעִים לְכַתֵּף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: עמודיהם שלשה. חמש אמות בין עמוד לעמוד, בין עמוד שבראש הדרום העומד במקצוע דרומית מזרחית עד עמוד שהוא מן השלשה שבמזרח חמש אמות, וממנו לשני חמש אמות, ומן השני לשלישי חמש אמות, וכן לכתף השנית, וארבעה עמודים למסך, הרי עשרה עמודים למזרח כנגד עשרה למערב:

(טו) וְלְכַתֵּף הַשְּׂנִית חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה: (טז) וְלִשְׁעַר הַחֶצֶר מָסָךְ | עֲשָׂרִים אֲמָה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׂרָר מְעֻשָׂה רֻקָּם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה:

מפטיר (יז) בל-עמודי החצר סביב מחשוקים כסף ויהיה בסף ואדניהם נחשת. לפי שלא פירש ויין וחשוקים ואדני נחשת אלא לצפון ולדרום, אבל למזרח ולמערב לא נאמר ויין וחשוקים ואדני נחשת, לכך בא ולימד כאן:

(יח) אַרְף הַחֶצֶר מֵאָה בְּאֲמָה הַצִּפּוֹן וְהַדְּרוֹם שְׁמֵן הַמִּזְרָח לְמַעַרְב מֵאָה בְּאֲמָה וְרָחַב | חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים חֶצֶר שֶׁבְּמִזְרָח הִיְתָה מְרֻבַּעַת חֲמִשִּׁים